Asociace pro mezinárodní otázky
Association for International Affairs

Newsletter Evropský program 11/2008

15. – 30. listopad 2008

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

V tomto vydání najdete

Ústavní soud posvětil Lisabonskou smlouvu
ČR nakonec dala souhlas projektu Ovoce do škol
CCS: Pilíř klimaticko-energetického balíčku?
Evropské řešení finanční krize?
České politické strany a Evropský parlament: Půl roku před volbami

Mini-analýzy

Ústavní soud posvětil Lisabonskou smlouvu

Sylvie Milerová, Karel Ulík

Poměr 15:0 ve prospěch souladu Lisabonské smlouvy (LS) s českým ústavním pořádkem – tak soudci Ústavního soudu rozhodli ve svém nálezu ze dne 26. listopadu 2008. Toto rozhodnutí, které umožní pokračování ratifikačního procesu v České republice, se očekávalo. Zelení a další poslanci usilují v Parlamentu o schválení smlouvy ještě do konce roku podle původního plánu.

Situace má spíše symbolický charakter směrem k našemu předsednictví, neboť stále nedořešená je situace v Irsku. Schválení Parlamentem ovšem neznamená ani konec ratifikačního procesu u nás. Komory totiž v tomto případě pouze vyslovují souhlas k ratifikaci mezinárodní smlouvy (čl.39 Ústavy), samotná ratifikace je dovršena až podpisem prezidenta. Václav Klaus ovšem deklaroval, že LS podepíše až po jejím schválení v Irsku. Do hry se navíc může vrátit Ústavní soud. Ten totiž posuzoval pouze články o jejichž přezkum požádal ve svém návrhu Senát. Nelze tedy vyloučit další žádost o přezkum, na které má, za podmínek stanovených paragrafem 71a Zákona o Ústavním soudu, právo skupina poslanců, senátorů či sám prezident.

A jak rozhodnutí českého Ústavního soudu vnímá Evropa? Veskrze pozitivně. Zprávy z Brna vypadají, jako kdyby je někdo „vzal přes kopírák“. Články ve francouzském Le Figaro i německém Süddeutsche Zeitung se shodují v tom, že LS překonala další překážku. Euractiv nezapomíná dodat, že „Irové jsou tedy přitlačeni ke zdi“. Zpráva European Voice je zřejmě nejkomplexnější, zmiňuje aktuální politickou situaci v ČR, stejně jako ostatní deníky hovoří o prezidentu Klausovi, ale najdeme i pár řádků o budoucnosti LS v Německu a Polsku. Španělský list El País Klause i cituje: „Rozhodnutí soudu bylo politické.“ Co se týká irského tisku, nejzajímavější je asi článek v The Irish Times – jako jediný z uvedených se pokouší (sice krátce) vysvětlit, co LS přináší.

Jakkoli na sebe Klausovy výroky strhávají negativní pozornost a nežádoucí mediální obraz tak získává i nadcházející české předsednictví, nemělo by se rozhodně zapomenout, že je otázka, zda by bez jeho přispění v Česku veřejná debata o LS proběhla v takové míře anebo zda by proběhla vůbec. S rozhodnutím, že ratifikace LS proběhne v drtivé většině evropských zemí, vlády z velké

části rezignovaly na vysvětlování obsahu a významu smlouvy občanům - zajímavé je srovnání s masivní informační kampaní týkající se předchůdce LS – tzv. Evropské ústavy, kdy vlády občany „potřebovaly“ pro souhlas v referendech. Česká vláda se komunikovat snaží až v poslední době, kdy se situace vyhrotila (např. semináře pořádané Úřadem vlády), a to je zásadní chyba. Více

PREDSEDNICTVI.CZ

ČR nakonec dala souhlas projektu Ovoce do škol

Václav Bacovský

Evropský parlament a Rada ministrů dne 18. a 19. 11. schválily projekt Ovoce do škol. Celková suma na projekt se bude skládat z 90 mil. eur unijních zdrojů a z přibližně 66 mil. eur z rozpočtů členských zemí. Bohatší státy budou doplácet polovinu nákladů, chudší jednu čtvrtinu. Evropské komise reagovala na alarmující statistiky: 22 milionů dětí v EU trpí nadváhou, více než 5 milionů dětí je obézních a každým rokem se počet zvyšuje o 400 000. Cílem projektu je podle komisařky Boelové vypěstování správných stravovacích návyků. Světová zdravotní organizace doporučuje minimální denní čistý příjem 400 gramů ovoce a zeleniny na osobu. Většina Evropanů tohoto cíle nedosahuje a trend klesající spotřeby je zřetelný zejména mezi mládeží.

Ačkoli projekt našel poměrně nečekaně rychle konsensuální podporu napříč Unií, Česká republika jej kritizovala hned z několika aspektů. Celkově označila výdaje za velmi neefektivní vzhledem k náročné administraci (velkou část vynaložené sumy by spolkla byrokracie). Dále argumentovala nedodržením subsidiarity (měla by EU řešit stravovací návyky dětí?) a chybějící oporu v primárním právu (projekt je schován do zemědělské směrnice, argumentace je ovšem zdravotní).

Zatímco Evropský parlament žádal, aby byl příspěvek společenství zvýšen na 500 milionů eur, Rada ministrů zvýšení rozpočtu neschválila. ČR nakonec před blížícím se předsednictvím hrála konstruktivní roli a proti projektu nehlasovala. „V průběhu projednávání došlo k zásadnímu posunu. Například se dohodlo, že bude možné upřednostnit místní a sezónní ovoce, které se tak k dětem dostane čerstvé a bez velkých nákladů na přepravu“, prohlásil ministr zemědělství Petr Gandalovič. „Pozitivní je také možnost zapojení hlavně rodičů, případně i soukromého sektoru, do financování, což přinese menší nároky na státní rozpočet.“

CCS: Pilíř klimaticko-energetického balíčku?

Vladimír Beroun, Jan Potucký

Četné hlasy v EU vyzývají členské země k rychlému vývoji a realizaci technologie na zachytávání a ukládání CO_2 (CCS – Carbon Capture and Geological Storage), která se má stát pilířem energetického balíčku. CCS je proces, v jehož rámci dochází k separaci emisí CO_2 od ostatních plynů vznikajících při výrobě elektřiny z uhlí. CO_2 se posléze stlačí a uloží v geologických strukturách pod zemí nebo pod mořským dnem. Většina zemí EU však s ohledem na náklady a snížení průměrné účinnosti elektráren projevuje jen velmi vágní podporu.

Zásadním problémem při zavádění novinky do praxe je ovšem financování demonstračních projektů CCS. Přístupy členských států a Evropského parlamentu se rozcházejí především v podílu na příjmech z obchodu s emisními povolenkami (ETS – Emission Trading Scheme) a v zapojování energetického či soukromého sektoru. Vše je navíc ztíženo skutečností, že se o nakládání s příjmy z ETS rozhoduje výlučně na národní úrovni. V ČR o výstavbě elektrárny s technologií CCS uvažuje energetická společnost ČEZ, která však přímo žádá o příspěvek ze systému ETS, čímž by ale paradoxně došlo k recipročnímu přelévání prostředků.

Rada, Komise a Parlament budou pokračovat v jednáních až do 12. prosince, kdy v polské Poznani skončí klimatický summit. Francie se netají záměrem schválit balíček ještě za svého předsednictví. V opozici ale stojí nové členské státy v čele s Polskem, které je připraveno návrh zablokovat. Polsko dokonce odmítlo vstřícný krok Francie na tříletou výjimku s odůvodněním, že se jedná o nedostatečnou lhůtu. Zároveň ovšem proběhlo setkání ekologicky zaměřených polských NGOs, které jednohlasně vyzvaly vládu, aby balíček přijala beze změn. Ač ČR s balíčkem z velké části nesouhlasí, odmítá návrh vetovat a naopak premiér dokonce navrhuje schválit balíček ještě letos.

Navíc se Unie nachází v situaci, kdy ústupky budou znamenat snížení její negociační váhy a ohrožení samotného summitu v Kodani v roce 2009, který by měl přinést nástupce Kjótského protokolu. Nejisté je rovněž politické zaměření Evropského parlamentu po nových volbách. Výsledné rozhodování tedy bude nejspíše v gesci českého předsednictví, které již dnes zabezpečuje Integrovanou prevenci a omezování znečištění (IPPC) zaštiťující technologii CCS. Je v zájmu ČR, aby dohlížela a tlačila na prosazování této politiky, neboť žádnou další podobně efektivní, ač velmi nákladnou technologii nemáme prozatím k dispozici. Více

Evropské řešení finanční krize?

Petr Hajný, Michal Vít

S finanční krizí bojuje většina světových vlád, pozadu nezůstává ani Evropská unie. Předseda Evropské komise José Manuel Barroso představil návrh záchranného plánu pro Evropu, jímž se bude zabývat zasedání Evropské rady ve dnech 11. - 12. prosince 2008. Pokud bude plán schválen, významnou roli při jeho implementaci by měla sehrát i ČR jako předsednická země. Mezi hlavní klady návrhu patří rozsáhlá iniciativa na podporu zaměstnanosti, vytváření poptávky po práci, zlepšení podnikatelských podmínek, investice do inovací, výzkumu a vzdělávání a v neposlední řadě investice do čistých technologií v automobilovém průmyslu, který je páteří řady evropských ekonomik (např. ČR, Slovensko, Německo a Francie).

Summit se bude konat v době, kdy Lotyšsko bude dojednávat podmínky půjčky od Mezinárodního měnového fondu (MMF) a EU za účelem stabilizace finančního systému. Lotyšsko je tak po Maďarsku druhou zemí EU, které je nucena požádat o pomoc MMF. Odborníci se obávají, že další pobaltské státy budou následovat. Jelikož postoje před summitem jednotlivých států jsou značně rozdílné, předpokládá se, že jednání budou velmi složitá. Zatím přetrvává spíše skepticismus. Pochyby zaznívají především z Německa, které by přispělo největší částkou, ale v menší míře také z ČR, která zatím není krizí tak silně zasažena. Naopak státy Pobaltí nebo Bulharsko budou velmi bojovat za prosazení tohoto plánu, neboť by z něho jejich ekonomiky profitovaly.

V Česku panují především obavy z uvolňování rozpočtové kázně a ohrožení rozpočtové stability, které se snaží Praha dlouhodobě dosáhnout. Je ale pravděpodobné, že se nakonec k plánu postaví kladně – v posledních měsících zažívá krušné časy automobilový průmysl, na který je ČR výrazně orientována.

Komentované zprávy

EU zmrazila pomoc Bulharsku

Bulharsko již nikdy neuvidí 220 milionů eur z fondů EU. Kvůli liknavému boji s korupcí tak Evropská komise potvrdila své červencové rozhodnutí, kdy zbavila dva bulharské úřady pravomoci nakládat s finančními prostředky z programu Phare. Tato skutečnost vzbudila pozdvižení na bulharské politické scéně. Prezident Georgi Parvanov prohlásil, že plnou zodpovědnost nese vláda, ale rovněž považuje rozhodnutí Komise za nehorázné, neboť nedocenila pokrok dosažený za posledních šest měsíců, kdy byly mimo jiné provedeny rozsáhlé strukturální a kádrové změny. Na adresu EU dokonce prohlásil, že se Bulharsko stává rukojmím soupeřících sil před volbami do Evropského parlamentu. Opozice pak využila rozhodnutí Komise k důsledné kritice vlády.

Zmiňovaných 220 milionů eur tvoří jen část připadající na fond Phare, Bulharsku tak stále hrozí ztráta dalších stamilionů eur (podle agentury AFP se jedná o 580 milionů eur). Během let 2007 až 2013 může Bulharsko získat z unijní pokladny až 11 miliard eur, ovšem těchto prostředků se restrikce netýkají. S čerpáním z fondu Phare měla potíže i Česká republika, která se bude soudit s Evropskou komisí o téměř čtvrt miliardy korun.

Europeana: Evropský digitální sen se stal skutečností

Plán evropských elit vybudovat digitální sbírku evropského kulturního dědictví se po více jak dvou letech práce naplnil. Díky moderním technologiím byla bezplatně zpřístupněna online evropská digitální knihovna Europeana, shromažďující kromě knih i obrazy, hudební díla, filmy, fotografie, rozhlasové materiály, noviny a další stopy evropské kultury. Z tepla domova tak může návštěvník nastudovat portugalské mapy z dobývání Nového světa, Dantovu Božskou komedii, symfonii Ludwiga van Beethovena, sbírky obrazů Pabla Picassa, ale také např. Dalimilovu kroniku. Předseda Evropské komise Barroso srovnal Europanu s Alexandrijskou knihovnou. Europeana se nepochybně stává významným symbolem jednotné evropské identity.

Nová digitální knihovna EU však nezvládla nápor návštěvníků a bezprostředně po spuštění zkolabovala (za jednu hodinu se počet návštěvníků vyšplhal až k 10 milionům). Její opětovné spuštění s obnovenými serverovými kapacitami přijde v polovině prosince. Zájemci si prozatím mohou alespoň prohlédnout promovideo prezentující možnosti knihovny. Projekt vznikl na základě spolupráce evropských historických a audiovizuálních archivů, muzeí a knihoven. V současné době obsahuje přibližně 3,5 milionu děl a do dvou let by jejich počet měl přesáhnout 10 milionů. Provoz knihovny by měl Unii ročně stát kolem 2,5 milionu eur, celkové náklady na digitalizaci se odhadují na 225 milionů eur. Obdobný projekt zahájila před několika lety i společnost Google.

Česká republika členem ESA

Dne 12. listopadu 2008 se ČR jako první stát z bývalého východního bloku stala 18. členem ESA (Evropské vesmírné agentury). Tento krok je významný zejména pro českou vědu a průmysl, neboť právě kosmický výzkum je tahounem vědeckého a technologického vývoje. Znamená ale i příležitost pro ty Čechy, kteří by si jednou chtěli splnit svůj sen – stát se astronautem.

Tipy na publikace

Centre for European Policy Studies

Studie „Climate Governance Post-2012: Options for EU Policy-Making“ představuje souhrn výsledků evropského výzkumného programu ADAM - Adaptation and Mitigation Strategies: Supporting European Climate Policy. Autoři se zabývají procesy další spolupráce zainteresovaných stran a domnívají se, že EU by v tomto měla hrát klíčovou roli zprostředkovatele.

Centre for European Reform

Publikace „Is EU competition policy an obstacle to innovation and growth?“ se zabývá konkurenceschopností v EU. Autor se opírá o ustanovení Lisabonské strategii a kritizuje některé aspekty současné evropské politiky konkurenceschopnosti, které vedou k zaostávání Evropy v otázkách inovací a technologií. V závěru naráží na případ Microsoft: „Je třeba připustit, že dočasná monopolní postavení v oblasti high-technologií jsou často nevyhnutelná a boj s nimi může napáchat více škody než užitku“.

Stiftung Wissenschaft und Politik

Mezi ústřední pojmy energetické politiky EU patří udržitelnost, hospodárnost a diverzifikace zdrojů. Posledním uvedeným tématem se zabývá publikace „Mehr Pragmatismus, weniger Geopolitik: Effiziente Ansätze für die Energieversorgungssicherheit der EU“. Autor tvrdí, že pro úspěšnou budoucnost evropské energetické politiky je nutný důraz na pragmatismus. Spíše než geopolitice by se Unie měla věnovat výzkumu obnovitelných zdrojů, jejich šetření a výstavbě infrastruktury.

Pozvánky

Diskuse: Česká republika a východní Evropa: ekonomické a politické zájmy
Kdy: 4. prosince 2008, 17:00 – 18:30
Kde: Centrum Franze Kafky, Široká 14, Praha 1
Pořadatel: Asociace pro mezinárodní otázky ve spolupráci s Respekt institut
Hosté: Jiří Schneider – Prague Security Studies Institute, Radek Špicar – Škoda Auto, Karel Svoboda – analytik AMO
Více

Mezinárodní konference: Priorities and prospects for the European Union
Kdy: 4. - 5. prosince 2008, od 9:00 hod
Kde: Velký sál Ministerstva zahraničních věcí, Loretánské náměstí 5, Praha 1
Pořadatel: Ústav mezinárodních vztahů ve spolupráci s dalšími partnery
Registrace: +420 251 108 260 nebo conference_service@iir.cz
Program

Diskuse: České předsednictví EU
Kdy: 5. prosince 2008, od 14:30 hod
Kde: bývalý refektář Malostranského paláce, Malostranské náměstí 25, Praha 1
Pořadatel: Informační kancelář Evropského parlamentu
Hosté: Hans-Gert Pöttering, předseda Evropského parlamentu a předsedové politických frakcí EP
Více

Seminář: Euro od 1.1. 2009 na Slovensku, příprava na jeho zavedení v ČR
Kdy: 10. prosince 2008, 17:00 - 18:30
Kde: Eurocentrum Praha, Evropský dům, Jungmannova 24, Praha 1
Pořadatel: Eurocentrum Praha
Host: Alena Sojková - Odbor EU a mezinárodních organizací, Česká národní banka
Registrace

Očekávané události

Mise EU v Kosovu
Rada bezpečnostní OSN schválila působení mise Evropské unie EULEX v Kosovu, která se začne realizovat v prosinci letošního roku. V Kosovu bude po dobu osmadvaceti měsíců pomáhat při budování právních a policejních institucí přibližně 2000 policistů, soudců a prokurátorů. Neoficiálně se přesto mluví o pěti až deseti letech. EULEX je dosud největší civilní mise EU.

Klimatický summit v Poznani
Polská Poznaň se ve dnech 1.-12. prosince 2008 stal místem konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, která má přispět k rozvoji diskuze o dalším postupu států po vypršení platnosti Kjótského protokolu v roce 2012. Summitu se zúčastní delegáti z více než 180 zemí včetně České republiky, kterou bude zastupovat místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík. Pokračováním bude v příštím roce summit v Kodani.

Zasedaní rady pro spolupráci EU- Gruzie
Vztahům EU a Gruzie se především po rusko-gruzínském konfliktu, který proběhl během léta letošního roku, dostává nebývalé pozornosti. Na zasedání rady EU-Gruzie, které proběhne 9. prosince 2008, by se proto mělo jednat o všech aspektech tohoto vztahu a o rozvoji další spolupráce mezi EU a Gruzií. Zároveň se setkáním s gruzínskými představiteli proběhne v Bruselu také jednání s Arménií a Ázerbájdžánem.

Summit Evropské rady – v centru pozornosti Lisabonská smlouva

Ve dnech 11. - 12. prosince 2008 se v Bruselu uskuteční pravidelný summit Evropské Rady. Irský premiér Brian Cowen na tomto zasedání představí zprávu, která analyzuje výsledky neúspěšného červnového referenda a navrhne další postup. Summit by tedy měl alespoň v základních rysech naznačit odpověď na jednu z klíčových otázek nadcházejících měsíců - co dál s Lisabonskou smlouvou?

Evropské volby 2009

České politické strany a Evropský parlament: Půl roku před volbami

Katarína Lokšová, Michal Vít

Přesně za šest měsíců, 4. – 7. června 2009, se uskuteční pro ČR druhé volby do Evropského parlamentu (EP). Půl roku před volbami lze u politických stran a současných poslanců EP sledovat rozdílný způsob přípravy. Dvě největší strany ODS a ČSSD ani Zelení nemají v současné době vytvořenou kandidátní listinu.

ODS o volbách do EP zatím mlčí a nabízí pouze domněnky o svých kandidátech - objevují se jména jako Jan Zahradil nebo Eduard Kožušník. Poslední z koaličních partnerů, KDU-ČSL, je s přípravami nejdále, neboť má již o svých kandidátech jasno – kandidátku vedou na prvním místě Zuzana Roithová a na druhém Jan Březina, oba současní europoslanci. V souvislosti s ČSSD proběhla nedávno médii zpráva o tom, že současný komisař Špidla nechce vést kandidátku ČSSD a ani kandidovat do EP. Absence lídra kandidátky svědčí o momentální neaktuálnosti tohoto tématu v ČSSD, ačkoli předseda Paroubek již dnes odhaduje výsledek strany na 35 až 40 %.

Další europoslankyní obhajující svůj mandát je Jana Bobošíková, která je předsedkyní uskupení Politika 21, které se definuje jako moderní liberální politická strana. Bobošíkové se dostalo pozornosti v únoru při volbě prezidenta, kdy ji nominovala KSČM. Podobné sblížení se ale u voleb do EP nechystá, neboť kandidátce KSČM dominují Miroslav Ransdorf a Vladimír Remek. Minulý týden se veřejnosti představilo také další politické uskupení – Evropská demokratická strana (EDS) vedená předsedkyní a současnou europoslankyní Janou Hybáškovou, která patří mezi nejaktivnější české zástupce v EP. Bude zajímavé sledovat, zda se Janě Hybáškové podaří „prodat" svou aktivitu v EP na domácí scéně. EDS se profiluje jako proevropsky zaměřena strana, která chce ovlivňovat Evropskou unii a podporovat evropské standardy v České republice.

Současná politická atmosféra zatím příliš nenasvědčuje tomu, že by kampaň ovládla evropská témata. Navzdory tomu, že ČSSD zatím neodhalila svou předvolební strategii, potencionální útočná kampaň proti současné vládě a zejména proti ODS by téměř znemožnila otevření evropských otázek v rámci předvolebních bojů a také by se tím výrazně zmenšil prostor pro kandidáty z menších politických uskupení. Doufejme, že volby do EP budou opravdu ve znamení skutečné diskuze se zastoupením názorového spektra a ne tolik populárním „referendem o vládě".

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Ivana Jemelková Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Václav Bacovský, Vladimír Beroun, Petr Hajný, Sylvie Milerová, Jan Potucký, Karel Ulík, Michal Vít Komentované zprávy: Vladimír Beroun, Sylvie Milerová Tipy na publikace: Miroslava Gajdošová, Jana Srpová Pozvánky: Lenka Ryjáčková Očekávané události: Miroslava Gajdošová, Jana Srpová Evropské volby 2009: Katarína Lokšová, Michal Vít Korektury: Lenka Ryjáčková (koordinátorka), Jan Potucký, Michal Vít Odborná editace: Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

© Asociace pro mezinárodní otázky 2008

Nizozemské velvyslanectví

British Embassy Prague

Botschaft der Bundesrepublik Deutschland Prag

Zastoupení Evropské komise v České republice

Pražský studentský summit

Asociace pro mezinárodní otázky pořádá třetí ročník Pražského studentského summitu, jedinečné simulace OSN, NATO a Evropské unie pro více jak 400 studentů středních a vysokých škol z celé České republiky. Zastupuj na simulaci jednání Rady EU jeden ze 27 členských států!

MODEL EVROPSKÉ UNIE

podívej se na EU očima účastníka jednání
otestuj své rétorické schopnosti
diskutuj o evropských otázkách se zajímavými hosty
získej možnost účasti na exkurzi do Evropského parlamentu

Jak se přihlásit

Formulář přihlášky a bližší instrukce najdeš na www.studentsummit.cz.

Formulář pošli do 9. prosince 2008 e-mailem na registrace.model.eu@amo.cz.
Model Evropské unie je určen studentům vysokých škol.

Program

Čtyřdenní Pražský studentský summit se uskuteční v březnu 2009 v hotelu Hilton Prague.
Připravit se na simulaci Ti pomohou dva víkendové workshopy, které proběhnou v lednu a únoru 2009.
Zde si nejen osvojíš potřebné dovednosti, ale rovněž poznáš budoucí kolegy a budeš moci diskutovat se zajímavými hosty o aktuálním evropském dění.

Mediální partneři

aktuálně.cz · The Prague Post · pražský deník · ČTK · nátoaktual.cz · Praha · Evropské noviny · scio.cz